

7. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi Tevfik Duru EMO'nun ilk yıllarını anlattı...

“KÜÇÜK BİR BÜRODAN MODERN BİNAYA”

Kahraman Yapıcı
kahraman.yapici@emo.org.tr

**Elektrik Mühendisliği:
Öncelikle sizin öz yaşam
öykünüzle başlayalım.**

Duru: 1933 doğumluyum. Esas doğum yerim Yozgat, ama Ankara'da büyüdüm. Ankara Bahçelievler'deki Erkek Sanat Okulu'ndan mezun oldum. Sanat Okulu'ndan 5 kişi birlikte mezun olmuştuk. Piyasada tesisatçılık yapmaya başladım. Sanat Okulu, Marshall yardımıyla gelecek elektrik malzemelerinin nasıl kullanılacağını öğrenilmesi için, İngiltere'ye stajyer teknisyen göndermek üzere talepte bulunmuş. Rasim Bocan vardı Müdürümüz. Müdürümüz, "İngiltere'ye gideceksin, gel" dedi. Rasim hocamla konuştum. "Oğlum, bu bir imkan. İngiltere'ye gideceksin, orada maden ocaklarının elektrifikasyonu üzerine staj yapacaksın" dedi. Bunu kabul ettim ve gittim. 7 kişisi Zonguldak'tan, 5 kişisi Ankara'dan olmak üzere 12 kişi İngiltere'ye gittik. Orada maden ocakları elektrifikasyonu üzerine alınacak malzemelerin burada nasıl kullanılacağı, nasıl olacağı konusunda bilgilendik. 6 ay staj yaptıktan sonra geldim. Bunun karşılığında mecburi hizmetimiz vardı. Zonguldak'a gittim, 1.5 sene bilfiil usta olarak, 1952'ye kadar çalıştım.

Orada baktım, "Mühendis olmam lazım" dedim. Annemin, babamın haberi olmadan, Zonguldak'ta kendi başıma sınava girdim. 120 kişi sınava girdik, bunlardan 8-10 kişi birinci imtihanı kazandı. İki aşamalıydı o zaman imtihan. Birinci aşama Zonguldak'ta, ikinci aşama İstanbul

Yaşam öyküsünü "Amelelikten yetişmiş bir mühendisim" diye özetleyen EMO 7. Dönem Yönetim Kurulu üyelerinden Tevfik Duru, bugün 74 yaşında. Mezun olduğunda diplomasına yapıştırılan fotoğraftaki elbise Kızılay Kurumu'ndan verilmiş. Çocukken inşaatında "amelelik" yaptığı PTT binasında, mühendis olarak mesleğe başlayan Duru, o dönem şehirlerin elektrik projelerinin yapıldığı İller Bankası'nda çalışmış. Mezun olur olmaz EMO'ya üye olan ve 1961-1962 yılları arasında Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev yapan Duru, 1954 yılında kurulan Oda'nın o yıllardaki sıkıntılarını, "Bir çaydanlık aldık, çayımızı kendimiz yapıyorduk. Mali gücümüz yoktu, parasal gücümüz yoktu o zamanlar. Faaliyet raporlarına, ancak 'Falan yere müracaat ettik, falan yere gittik' gibi şeyler yazabiliyorduk" diye aktarıyor.

Tevfik Duru, EMO'ya kendine ait çalışma dairesi kazandırabilmiş olan Yönetim Kurulu'nda görev yapmış. EMO'nun İhlamur Sokak'taki binasındaki 2 daireyi daha temel atılmadan satın aldıklarını anlatan Duru, 1961 ve 1962 yıllarında Bayındırlık Bakanlığı bütçesinden EMO'ya 80 bin lira ayrıldığını, ayrılan bu bütçe kullanılarak ve üzerine borçlanılarak 2 dairenin satın alınabildiğini aktarıyor.

EMO 7. Dönem Yönetim Kurulu üyelerinden Tevfik Duru, yaşam öyküsünü Elektrik Mühendisliği'ne anlattı.

Yıldız Teknik Üniversitesi'nde idi. İkinci imtihanı da orada kazandım.

Çıraklıktan başlamışım, usta olmuştum, mühendis kademesine geldim. Mesleğimi çok sevdiğim için, elektrik mühendisi olmak istedim. "Efendim, buradan kolay kolay mezun olunmaz" dediler. Fakat buna rağmen 4 senede elektrik mühendisi oldum. Yurtta kalıyoruz, yemek yiyeceğiz, paramız yok. Okuldaki aşevinden değil de, Kızılay'ın yemeğinden yiyerek, okudum.

Amelelikten Yetişmiş Bir Mühendisim

Elektrik Mühendisliği: Ülkenin zor günlerinde mühendis olmuştunuz. O yıllara dair unutamadığınız bir anı var mı?

Duru: Amelelikten yetişmiş elektrik mühendisiyim ben. Ankara Posta Caddesi'nde PTT binası vardır. 1943-1944 senelerinde, ilk mektepteyken, bizim komşumuz oranın taşeronuydu. Rahmetli annem, "Çocuklar boş durmasın, gitsinler, burada çalışsınlar" dedi. Kazma kürek çalışsak da, kiremitleri, tuğlaları alıp ustalara veriyorduk. O zamanın parasıyla bize bir harçlık veriyorlardı. Orada amelelik yaptım. 1956'da mezun olduktan sonra PTT'ye girdim, mühendis oldum. İlk mühendisliğim de aynı çatı altında başladı. Onun için, iftihar ederek şunu söylüyorum: "Amelelikten yetişmiş bir mühendisim." Hatta "Kızılay yemeğiyle yetişmiş bir mühendisim" diyorum. Benim diploma resmimdeki elbisem, Kızılay'ın verdiği elbisedir.

1958'in başında Emlak Müdürlüğü'nde 41. Dönem Muhabere Okulu'nda elektrik mühendisi olarak yedek subaylığımı yaptım. Askerlik sonrası, 1959 yılında İller Bankası'na girdim.

Elektrik Mühendisliği: İller Bankası'nda çalıştığınız dönemlerde neler yaptınız? O dönem sizin de içinde bulunduğunuz büyük projelerden bahsedebilir misiniz?

Duru: İller Bankası, belediyelere teknik hizmet verir, elektrik hizmeti de dahil olmak üzere. O zaman TEK yoktu, sonra bu işler TEDAŞ'a devredildi. 1959'da İller Bankası'na girdim ve 1982'de

oradan Daire Başkan Yardımcısı olarak emekli oldum. Sırasıyla, mühendis, şef, başmühendis, müdür muavini, müdür ve daire başkan yardımcısı görevlerinde bulundum.

Bizim zamanımızda ekseriyetle şebeke projeleri yapılırdı. Belediyelere ait şebekelerin projelerini İller Bankası yapıyordu. Yaptığım bir sürü küçük proje de var, ama ben büyüklerinden bahsedeyim. Mesela, 1963-1964'te Adapazarı şehrinin elektrik projesini yaptım. Samsun'un projesi ki, o da büyük bir projeydi, onu da ben yaptım. Samsun Projesi o dönemde örnek olarak dışarıya gitti. Sanırım 1966-1967 yıllarıydı. Tabii o zaman projeler şimdiki gibi bilgisayarda falan yapılmıyordu. Tek tek gerilim düşümü yapıyor, tek tek direnç seçimi yapıyordu. Adapazarı projesi için aşağı yukarı 1.5 ay mahallinde kaldım, Samsun projesi için 3 ay mahallinde kaldım, tek tek etüt yaptım.

Bizim zamanımızda elektrik enerjisi falan çok kısıtlıydı. Bugünkü Adapazarı projesi ile o zamanki Adapazarı projesi arasında muazzam fark var. O zaman hesaplamalarda nüfus başına 25, 30, 40 vat alırdık. Şimdi 25, 30, 40 vat değil, herhalde 1500 vat alsan ancak kafi gelir. O zamanki enerji talebiyle bugünkü enerji talebi arasında muazzam fark var.

Bugün Türkiye'de halen kullanılmakta olan teknik şartnamelerin, tip projelerin esas kaynağı hep İller Bankası'nın bizim dönemimizde yaptığı şartnamelere dayanır. O zaman herkes ayrı ayrı trafo binası yapardı. İller Bankası bunu

tipleştirdi. Hatta elektrik birim fiyatlarını da Türkiye'de ilk defa belirleyen İller Bankası'dır. Biz, o zaman İller Bankası'nda 10-15 tane elektrik mühendisiyle, 1800-1900 tane belediyenin elektrik işlerini yürütüyorduk.

Emekli olduktan sonra, İller Bankası'nın bu birimi olduğu gibi TEK'e geçti ve İller Bankası bundan sonra elektrikle ilgili proje, tesis vesaire yapamaz oldu.

EMO'nun Binası Nasıl Alındı?

Elektrik Mühendisliği: EMO'ya üyeliğinizi ve o dönemki EMO'yu anlatır mısınız?

Duru: Mesleğimi çok sevdiğim için, mezun olunca ilk işim EMO'ya kaydolmak oldu. Oda numaram 705'tir. O zaman, senede bir-iki defa yemek, çay, genel kurul vesaire gibi şeyler düzenlenirdi. İller Bankası'nda EMO'nun işlerini organize ediyordum.

O zamanlarda, EMO'da Ayhan Erkan, Teoman Baykal, Galip Baloğlu ve Necdet Tanay ağabeylerimiz vardı. Benim Oda'ya karşı ilgimi gördükleri için, "Gel, seni idare heyetine sokalım" dediler. 1961 yılında 7. Dönem Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu üyeliği yaptım. Aynı dönemin devamında, ikinci dönem yedekte kaldım, yarım sene de öyle üyelik yaptım.

O zaman, üye aidatı toplamak, üye kaydetmek filan bir problemdi. Benim olduğum zaman, EMO'nun üye sayısı 1000 civarındaydı. Şehit Adem Yavuz Sokak'ta

EMO'nun bulunduğu binanın temel atma töreni (Dönemin YK Başkanı Necdet Tanay)

küçük bir odada faaliyetlerini yürütüyordu. Bir çaydanlık aldık, çayımızı kendimiz yapıyorduk. Mali gücümüz yoktu, parasal gücümüz yoktu o zamanlar. Onun için, fazla bir faaliyet yapamıyorduk. Faaliyet raporlarına, ancak "Falan yere müracaat ettik, falan yere gittik" gibi şeyler yazabiliyorduk. Sarıyer ve Hırfanlı'ya bir-iki teknik gezi düzenlenebildi. O çalıştığımız dönemlerde, Bayındırlık Bakanlığı bütçesinden 40 bin lira bir şey koymuşlardı, Elektrik Mühendisleri Odası'na yardım babında. Bütçe Kanunu'nda çıktı. Onu görünce şaşırıldık.

Elektrik Mühendisliği: Bütçeden kaynak ayrılması konusunda Oda'nın girişimi olmuş muydu?

Duru: Bizden önce, 1959-1960 yıllarında ağabeylerimiz girişimlerde bulunmuşlardı. Böyle bir şey olduğunu görünce sevindik. Ondan sonra ikinci sene yine bir 40 bin lira daha koydular. O arada, bir kısmını da borçlanmak suretiyle, İhlamur Sokak'taki binanın daha temeli atılmadan, birinci kattaki iki daireyi komple aldık. 250-270 bin lira civarında bir paraya mal oldu. Hatta 1965 yılında yapılan temel atma merasiminde bulunduk. Tabii, ondan sonra EMO daha da gelişti. Şimdi bizim dönemimizde aldığımız iki dairenin olduğu binadaki diğer dairelerin de satın alındığını öğrendim. Camiamızın büyümesi onur verici.

EMO Büyüdü, Güçlendi

Elektrik Mühendisliği: Sizin yönetimde olduğunuz dönem ile bugünlere karşılaştığınızda, EMO'yu nasıl görüyorsunuz?

Duru: 1961-1962 senelerinde doğru düzgün mecmua da basamıyorduk. Şimdiki mecmuamız, mesleğimizde uygun, çok güzel bir mecmua. Şimdi bir mecmua kafi gelmiyor. Aynı zamanda şubeler, temsilcilikler bülten basıyorlar. O zaman, bazen çıkardı mecmua, bazen çıkmazdı. Şimdiki gibi kuşe kağıda değil, saman kağıda basılırdı. Çünkü parasal bakımdan sıkıntı vardı. Aidat toplayamıyorduk.

Elektrik Mühendisliği: Ne civardaydı aidatlar?

Duru: 2, 3 lira filandı galiba aidatlar. Sonra devlet daireleri kendi çalıştırdığı mühendislerin aidatlarının ödenmesini sağladı. Bu söylediğim 1970'ten evveldi sanırım. Böyle olunca, EMO'nun mali durumu biraz daha düzeldi. Mesela, İller Bankası'nda çalışan kaç tane elektrik mühendisi varsa, topluca ödüyordu. O zaman, EMO biraz daha şahsiyet kazanmaya başladı, çünkü mali gücü arttı. O dönemden sonra hakikaten çok becerikli, çok faal arkadaşlar yönetime geldi takip ettiğim kadarıyla. Onların da çabasıyla Odamız büyüdü ve bugünkü haline geldi. Bundan son derece mutluyum.

Gençler Mesleklerini Sevsin

Elektrik Mühendisliği: Genç meslektaşlarınıza neler tavsiye edersiniz.

Duru: Ben halen mesleğimi takip ediyorum. Bir malzeme tanıtımı vesaire varsa, onlara gidiyorum. Bizim mühendisliğimiz, şimdiki modern mühendisliğe nazaran çağdışı kaldı. Bunu söylemekte fayda var. Açık söylemek gerekirse, mühendisliğe karşı eski sevgiyi, bizim zamanımızdaki eski sevgiyi göremiyorum şimdi.

Genç meslektaşlarımdan beklentim şu: Mesleklerini sevsinler ve daima kendilerini yetiştirsinler. Mühendis camiamızın güçlenmesi, büyümesi, sesini duyurması, bunlar bizim için onur verici olaylardır. Mesela, seminerler oluyor. EMO'da bilgisayar kursuna, yapı denetim kursuna gittim. Bakın, kopmuyorum EMO'dan. Evvelden böyle bir şeyler, yoktu.

Şu yaşıma geldim hala EMO'nun etkin-

liklere katılıyorum. Mesleklerini sevsinler ve en az bir-iki lisan öğrensinler. Lisansız meslek yok artık. İngiltere'ye gittiğimde, uçakta "Yes" ve "No" sözcüklerini öğrendim. Sonra kendi çabamla İngiliz Kültür'ü bitirdim. Şu anda dışarı gittiğim zaman, kendimi ifade edecek kadar da İngilizce biliyorum. Artık bir lisan kafi gelmiyor; muhakkak, en az iki-üç lisan öğrensinler. Ben, torunlarımı öyle yetiştirdim.

Mühendisliğin Altın Çağı

Elektrik Mühendisliği: Yeni mezun mühendislerin ekonomik durumları, sizin mesleğe yeni başladığınız dönemdekine oranla nasıl?

Duru: Biz daha okurken, bizi alıp angaje ederlerdi. Angaje ederlerdi, burs verirlerdi. O zaman, Etibank, Demiryolları, Bayındırlık Bakanlığı'ndan burs verirlerdi. Hatta özel şirketler gelirlerdi bizi angaje etmek için ve daha okuldan çıkmadan işe başlamış durumda oluyorduk. Parasal bakımdan da şunu söyleyeyim: Mesela, o zaman bir eniştem vardı rahmetli, Demiryollarında Şube Müdürü'yü, 300-350 lira maaş alırdı, ben mühendis çıktığımda 1100-1200 lira para geçiyordu elime. Ben bir senelik mühendistim, onun üç-dört misli para alıyordum. Bunu seve seve veriyorlardı, çünkü bizlerden istifade ediyorlardı.

O zaman biz, daha mezun olmadan iş bulurduk. Değil iş aramak, onlar bizi bulurlardı. Ama şimdi maalesef, üzülerek söylüyorum, piyasada çok miktarda iş bulamayan elektrik mühendislerimiz var. Eleman ne kadar azsa, o kadar iyi yetişiyor, o kadar kıymetli oluyor. Bizim zamanımızda, diyelim ki her sene 25 tane elektrik mühendisi yetişiyordu. Şimdi belki 500 tane mühendis mezun oluyor. Bizim yetiştiğimiz dönemi, mühendisliğin altın çağı olarak nitelendiriyorum. Bugün kullanılan elektrik altyapısında bizim kuşağımızın büyük emeği var. Bugün teknoloji o kadar ilerledi ki, artık mühendise ihtiyaç da azaldı. Bakıyorsunuz, bir tane bilgisayarla dünyanın projesini yapıyor adam. Onun yaptığı işi belki o zaman 40 tane mühendis yapıyordu. Üzülerek söylüyorum, şimdi arkadaşlarımız iş bulamıyor maalesef. ◀